

Information till föräldrar i samband med informationssamtalet

Samförståndslösningar gagnar barnet bäst

För att stärka barnrättsperspektivet i vårdnadsprocessen har regeringen beslutat att införa en lag om informationssamtal. Skälet är att föräldrar som överväger att inleda en tvist i domstol om vårdnad, boende och umgänge tidigt i processen ska kunna få information om den hjälp och det stöd som finns att få för att, utanför domstolen, kunna hitta en lösning med barnets bästa i fokus. Denna skrift är en kort sammanställning av innehållet i informationssamtalet. Utbudet av stöd och hjälp ser olika ut i alla kommuner. Vilket stöd som just din kommun erbjuder har därför sammanställts i en skrift som bifogas detta dokument.

Obligatoriskt informationssamtal

Innan du vänder dig till tingsrätten för en tvist om vårdnad, boende och umgänge behöver du som huvudregel delta i ett obligatoriskt informationssamtal. Det är i första hand socialnämnden/familjerätten i den kommun där ditt barn är folkbokfört som ansvarar för informationssamtalet. Syftet med samtalet är att ni föräldrar ska hitta den lösning som är bäst för barnet genom att ni av familjerätten får relevant information om den rättsliga regleringen rörande frågor om vårdnad, boende och umgänge, vad en domstolsprocess faktiskt kan åstadkomma och hur en sådan påverkar barnet.

Ofta är det bäst för barnet om föräldrarna själva kan komma överens. Under informationssamtalet informeras du därför också om vad samarbetssamtal är och vad ett sådant samtal kan leda till. Om det inte är olämpligt, kan du erbjudas att vid ett senare tillfälle delta i samarbetssamtal tillsammans med den andre föräldern. Du får också upplysningar om stöd eller hjälp i annan form som du och barnet kan erbjudas och som kan finnas både inom och utanför kommunens verksamhet.

Frivilliga samarbetssamtal – muntlig överenskommelse, avtal eller domstolsbeslut

Om du och den andra föräldern enas om barnets boende eller umgänge kan ni antingen göra en muntlig överenskommelse eller upprätta ett avtal. Om ni vill ändra vårdnaden måste ni däremot vända er till familjerätten för ett godkännande av avtalet om vårdnad eller till tingsrätten för en dom. Det räcker alltså i detta fall inte med en muntlig överenskommelse.

Ett avtal som skrivs hos familjerätten blir juridiskt bindande på samma sätt som en dom i tingsrätten om socialnämnden i kommunen beslutar att godkänna avtalet. Det är alltid barnets bästa som är

avgörande och står i fokus när avtalet ska godkännas. En utredning görs för att klargöra om avtalet är till barnets bästa.

Föräldrar som är överens kan även ansöka hos tingsrätten om att ändra boendet eller umgänget.

När det inte är möjligt att hitta samförståndslösningar

Det finns situationer då det inte är möjligt att hitta samförståndslösningar exempelvis om våld eller andra övergrepp förekommit. I dessa situationer kan det vara bäst om domstolen får besluta vad som är bäst för barnet.

Det är svårt att säga hur lång tid processen i domstol tar i ett vårdnads, boende och umgängesärende. Det kan ta upp till ett år men det finns mål som tar både kortare och längre tid. Det beror bland annat på att försök till samförståndslösningar och överenskommelser görs även när domstolsprocessen inletts men också på att en dom kan överklagas.

Om domstolsprocessen

Ombud, rättegångskostnader m.m.

Den som företräder en part i domstol kallas ombud. Ett ombud är vanligtvis en advokat eller en annan person med juridisk utbildning. Du bestämmer själv om du vill ha ett ombud eller inte och du står själv för kostnaden för ombudet. I mål om vårdnad, boende eller umgänge ska parterna normalt betala sina egna rättegångskostnader.

Ansökan om stämning

För att en domstol ska ta upp en fråga om vårdnad, boende eller umgänge krävs det att någon av er föräldrar ansöker om stämning. Det behövs däremot inte om det redan pågår ett mål om äktenskapsskillnad i tingsrätten. I dessa fall är det möjligt att i det målet också ta upp frågor om vårdnad, boende och umgänge. Om du eller barnets andra förälder har ansökt om stämning i en fråga som rör vårdnad, boende eller umgänge kan också du eller den andra föräldern begära att tingsrätten ska besluta på ett visst sätt i dessa frågor. Om du vill ansöka om stämning kan du skriva en egen ansökan eller använda Domstolsverkets blankett.¹ Ansökningsavgiften är för år 2022, 900 kr.²

För att tingsrätten ska kunna behandla din ansökan behöver du bifoga ett personbevis för barnet. Personbeviset beställer du via Skatteverket.³ Du ska också bifoga ett samtalsintyg som visar att du deltagit i ett obligatoriskt informationssamtal. Intyget utfärdas av den samtalsledare som genomfört informationssamtalet. Om intyg inte skickas med kan din ansökan komma att avvisas av tingsrätten.

Rättsskydd och rättshjälp

Har du hemförsäkring kan du eventuellt få ersättning genom den i samband med en tvist. Det kallas rättsskydd. Rättsskydd är således ett försäkringsskydd som ingår i de flesta hem-, villa- och fritidshusförsäkringar. Ditt försäkringsbolag ger dig närmare information om vad som ingår i rättsskyddet.

¹Du hittar blanketten här [Ansökan om stämning - DV 161 \(domstol.se\)](#)

²Du hittar aktuellt belopp under [Betala ansökningsavgift - Sveriges Domstolar](#)

³ Du hittar blankett för att beställa personbevis här [Beställ personbevis | Skatteverket](#)

I vissa fall är det möjligt att få hjälp av staten att betala delar av dina rättegångskostnader. Det kallas rättshjälp. Rättshjälp är ekonomisk hjälp för den som inte har rättsskydd. För att få rättshjälp krävs bland annat att din inkomst inte överstiger en viss nivå som för närvarande är 260 000 kr per år.⁴

Huvudregeln är att du ska utnyttja rättsskyddet i din försäkring när du behöver ekonomisk hjälp i en tvist. Om du inte har någon försäkring eller försäkringen inte gäller kan du kontakta en advokat eller annat juridiskt ombud för rådgivning. Ombudet kan hjälpa dig att lösa tvisten, antingen utanför domstol eller i domstol. En ansökan om rättshjälp kan skickas till Rättshjälpsmyndigheten eller till domstolen, om ärendet redan finns hos domstol. Rättshjälpsmyndigheten eller domstolen beslutar om du har rätt till rättshjälp.

Muntlig förberedelse

Tingsrätten kallar er till en muntlig förberedelse. Syftet med mötet är att ni föräldrar ska få berätta för domaren vad ni tycker är bäst för barnet. Domaren har till uppgift att reda ut målet och har en skyldighet att hjälpa er föräldrar att komma fram till en samförståndslösning som är till barnets bästa, om det inte är olämpligt.

Det kan hända att du och den andra föräldern under förberedelsen kommer överens om en tillfällig eller slutlig lösning för barnet. I sådana fall kan tingsrätten besluta i enlighet med vad ni har kommit överens om. En förutsättning är att er överenskommelse överensstämmer med vad som är bäst för barnet. Om ni inte är överens kan domaren besluta vad som ska gälla tills vidare, under tiden som tvisten pågår. Det kallas för ett interimistiskt beslut. Domaren kan också besluta om samarbetsamtal eller medling.

Upplysningar inför ett interimistiskt beslut

Inför ett interimistiskt beslut kan domstolen begära upplysningar från socialtjänstens familjerätt. Det innebär att familjerätten hämtar in uppgifter från till exempel socialtjänstens register, polisregistret samt om det inte är olämpligt från dig, den andre föräldern och barnet. I regel lämnar handläggaren i detta skede inget förslag till beslut.

Domstolen kan därefter fatta ett interimistiskt beslut om vårdnad, boende och umgänge. Om du och den andra föräldern inte tidigare deltagit i samarbetsamtal kan rätten besluta att ni ska göra det. Det är även möjligt att uppdra åt en medlare att försöka få er föräldrar att nå en samförståndslösning. Om inget av detta är aktuellt kan rätten uppdra åt socialnämnden att genomföra en mer omfattande utredning för att se vad som är bäst för barnet.

Samarbetssamtal och medling

Samarbetssamtal

Om ni inte tidigare deltagit i samarbetsamtal kan tingsrätten fatta beslut om samarbetsamtal vilket innebär att socialnämnden får i uppdrag att anordna samarbetsamtal för att ni föräldrar utifrån barnets behov ska försöka enas. Tingsrätten bestämmer tidsramen för samarbetsamtalen och målet kan under denna tid förklaras vilande. Efter avslutat uppdrag hos socialnämnden meddelas tingsrätten om en överenskommelse har nåtts eller ej.

⁴ Du hittar aktuellt belopp under [Har du rätt till rättshjälp? - Sveriges Domstolar](#)

Medling

Om tingsrätten uppdrar åt en medlare att försöka hjälpa er att nå en samförståndslösning som är förenlig med barnets bästa ska medlingen i allmänhet utföras inom fyra veckor. Tingsrätten kan lämna närmare anvisningar till medlaren om vad han eller hon ska iaktta när uppdraget utförs. Medlaren lämnar efter avslutat uppdrag en redogörelse till domstolen för de åtgärder som har vidtagits.

Utredning

Om domstolen beslutat att inhämta en utredning ger de uppdraget till socialnämnden/familjerätten som utser en utredare. Utredaren tar kontakt med er föräldrar för att boka ett första möte. Ett första möte hålls med er gemensamt eller enskilt. Familjerätten informerar er om planeringen av utredningsarbetet. Hembesök görs hos er båda och samtal med både er och barnet äger rum. Ytterligare samtal med er och barnet sker i allmänhet på familjerättens kontor. Uppgifter från skola och förskola samlas in samt om samtycke finns inhämtas också uppgifter från hälso- och sjukvården. Även uppgifter från socialregister och polisregister hämtas in. Uppgifterna sammanställs i en utredningsrapport där en beskrivning av olika lösningar och dess konsekvenser för barnet lämnas. Avgörande för bedömningen är vad som är bäst för barnet. Det innebär att utredaren i bedömningen ska se till barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna samt beskriva om det finns en risk för att barnet eller någon annan i familjen far illa. Ni föräldrar ges möjlighet att lämna synpunkter på utredningen som ska vara slutförd inom fyra månader. Bedömning samt förslag till beslut expedieras till domstol och föräldrar.

Flera muntliga förberedelser, huvudförhandling och dom

Tingsrätten kan hålla flera muntliga förberedelser i ett mål. Om ni föräldrarna inte lyckas komma överens håller tingsrätten slutligen en huvudförhandling där som regel ni föräldrar och eventuellt också vittnen hörs. Även skriftlig bevisning kan läggas fram. Därefter beslutar rätten genom dom vad som ska gälla beträffande vårdnad, boende och umgänge. Avgörande för beslutet är vad som är bäst för barnet. Oftast meddelas domen vid ett senare tillfälle. Tingsrättens ordförande talar då om vilken dag och vilket klockslag som domen kommer att meddelas. När domen meddelats skickas den till er eller till ert ombud.

Vid bedömningen av om ni ska ha gemensam vårdnad eller om en av er ska ha ensam vårdnad fäster rätten avseende särskilt vid er förmåga att sätta barnets behov främst och ta ett gemensamt ansvar i frågor som rör barnet.

Att överklaga

En förälder som vill överklaga tingsrättens interimistiska beslut eller dom i ett tvistemål ska göra detta skriftligen. Skrivelsen skickas till tingsrätten men adresseras (ställs) till hovrätten. Den ska ha kommit in till tingsrätten inom tre veckor från den dag då beslutet eller domen meddelades, eller i vissa fall från den dag då parten fick del av beslutet. Det framgår av beslutet eller domen hur man gör om man vill överklaga. För att hovrätten ska pröva beslutet eller domen krävs att hovrätten meddelar prövningstillstånd. Beviljas prövningstillstånd, ska överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid.

Interimistiska beslut kan inte överklagas till Högsta domstolen. Hovrättens dom kan däremot överklagas men för att Högsta domstolen ska pröva domen krävs prövningstillstånd.